

VGR Analys 2021:11 – bilaga 5

Koncernkontoret

2021-04-13

Bilaga 5: Programmet för Cirkulärt mode och hållbara miljöer 2017-2020

Innehåll

1. Inledning	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Syfte och mål	3
2. Genomförande.....	4
3. Måluppfyllelse och resultat.....	7

Figur- och tabellförteckning

Figur 1: Beslutade medel (tkr) 2017-2020 fördelade på insatsområden och nämnd	4
Figur 2: Förväntad medfinansiering (tkr) fördelat på medfinansiärstyp i beslutade projekt 2017–2020.....	4
Figur 3: Västra Götalandsregionens medfinansiering per projektbeslut.....	5
Tabell 1: Utfall av VG2020-indikatorer i avslutade projekt	11

1. Inledning

Västra Götalandsregionens program för cirkulärt mode och hållbara miljöer 2017-2020 ska bidra till en hållbar produktion och konsumtion som driver ansvar, utveckling och innovationer genom att underlätta en övergång till en cirkulär ekonomi inom textil/mode/inredning/möbler. Det ska även bidra till miljönytta genom minskad resursförbrukning samt utfasning av hälso- och miljöskadliga ämnen. Miljönämnden har antagit programmet. Regionutvecklingsnämnden (RUN) inte har antagit programmet i sig men det pågår insatser som bidrar till området

En intervju har ägt rum med programansvarig. Hen har varit med sedan miljönämnden påbörjade arbetet med cirkulärt mode. Enkäten gick ut till 15 enskilda mottagare och av dessa var 3 inte leverbara. Antalet som svarade på enkäten är 6 stycken (40%). Då antalet svarande understiger 10 personer ges inga detaljerade sammanställningar, utan mer övergripande beskrivningar av utfallet.

1.1 Bakgrund

Redan före 2016 då det aktuella programmet togs fram fanns projekt kopplade till textilindustrin. Bilden som programansvarig ger är att textilindustrin successivt har ökat sitt deltagande från att kanske 2012 inte alls varit med i någon högre grad. Detta gällde även Högskolan Borås. Det har inneburit att programmet har drivit på i frågan och cirkulärt mode har över tid blivit ett begrepp. Programansvarige lyfter att politiken här var före branschen och regionen har arbetat med att försöka finna de inom branschen som har varit intresserade och velat vara med. Vilket gör att programmet och regionen har bidragit till att även förstärka Borås position inom textilbranschen gentemot till exempel Stockholm.

Enligt programansvarig har det för miljönämnden varit viktigt att ha fokus på miljöfrågan snarare än själva industrin då textilbranschen är enormt miljöpåverkande. Detta även om området per definition kanske inte är något tydligt styrkeområde för hela regionen så är det så för Sjuhärad. Möbelbranschen kom sedan med i programmet för det är ett område där regionen har arbetat länge inom den egna organisationen.

1.2 Syfte och mål

Programmet för cirkulärt mode och hållbara miljöer 2017-2020 ska bidra till målen:

- stärkt innovationskraft för cirkulär ekonomi inom textil- och möbelbranschen i Västra Götaland genom samverkan mellan näringsliv, forskning och offentlig sektor
- professionell beställarkompetens för hållbara interiörer i större organisationer och samarbete med branschens aktörer för att testa och demonstrera lösningar
- ökat utbud och efterfrågan av cirkulära och giftfria produkter/tjänster/system inom textil- och möbelbranschen

Programmets insatsområden är:

- Produkt- och affärsutveckling för en cirkulär ekonomi
- Kompetensutveckling och innovationer för framtidens hållbara miljöer
- Hållbar handel

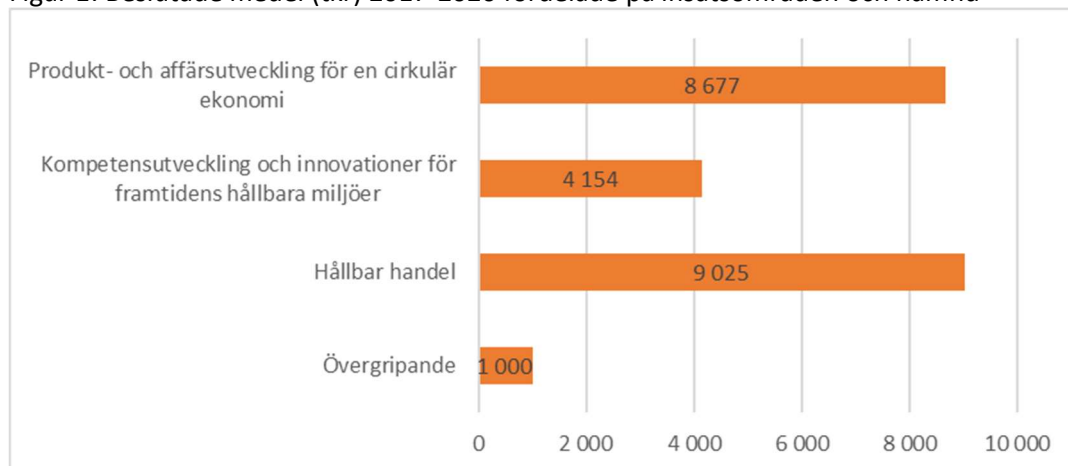
Vad gäller överlappningar med andra program lyfter programansvarig att textil är något som finns överallt, till exempel i bilen, i kläder och så vidare. Ett exempel som hen nämner är ett filter i batteri och elbilar som ett företag i Kinna arbetar med. Programansvarig lyfter att de insatser som finns inom programmet inte bör ha ingått i något annat program, men snarare att satsningen på cirkulär ekonomi går igenom alla områden.

2. Genomförande

Finansiering av projekt och verksamheter

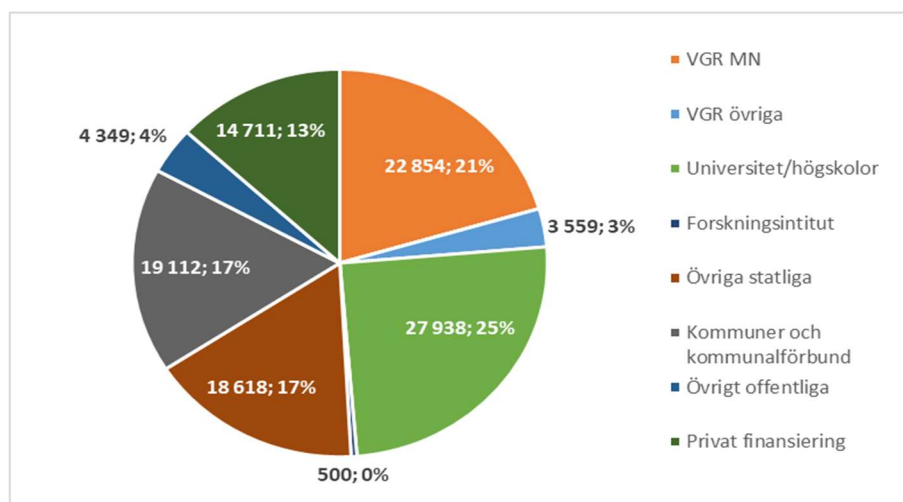
Sammanlagt för perioden 2017-2020 har Västra Götalandsregionen medfinansierat 24 projekt och nästan 23 miljoner kronor ingår. Från den senaste uppföljningsrapporten framgår att cirka 40 procent av medlen har gått till projekt inom insatsområdena produkt- och affärsutveckling för en cirkulär ekonomi respektive hållbar handel medan cirka 20 procent har gått till området för kompetensutveckling och innovationer för framtida hållbara miljöer

Figur 1: Beslutade medel (tkr) 2017-2020 fördelade på insatsområden och nämnd

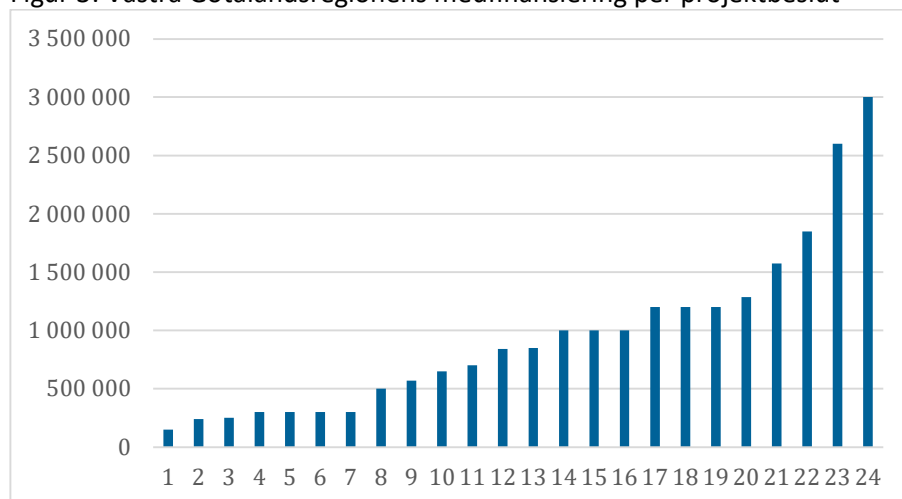
Västra Götalandsregionen har i programmet medfinansierat insatserna till 24 procent varav miljönämndens del är 21 procent. I figuren nedan framgår övriga medfinansierare.

Figur 2: Förväntad medfinansiering (tkr) fördelat på medfinansierstyp i beslutade projekt 2017–2020

Att notera i figuren ovan uppgår universitet/högskolors medfinansiering till 25 procent, vilket bedöms ligga i linje med att Science Park Borås är en viktig genomförare. Vidare påverkas andelen av att VGR deltar i *Mistra Sustainable Consumption* som är ett nationellt Mistraprogram. Den statliga finansieringen som uppgår till 17 procent.

Figur 3: Västra Götalandsregionens medfinansiering per projektbeslut

Det största enskilda projektbeslutet utifrån VGR-medel är *Circular Hub*¹ som drivs av Science Park Borås. I genomsnitt för projekten ligger Västra Götalandsregionens medfinansiering på drygt 950 tkr medan medianen ligger runt 850 tkr.

Målgruppen för programmet är utvecklingsaktörer inom akademi, institut, företag och offentliga organisationer som samverkar. En genomgång av projektlistan visar att en stor mottagare av VGR-medlen är Science Park Borås (SPB). Av de totalt fördelade projektmedlen (ca 22,9 mnkr) har cirka 56 procent gått till SPB (12,7 mnkr). Den nästa aktörsgrupp som erhållit medel är Kommunalförbunden (4,7 mnkr) fördelat på Göteborgsregionen (3,4 mnkr) och Skaraborg (1,3 mnkr) och RISE (1,9 mnkr). Resterande del av medel sprids över flera aktörer, bland annat IDC Skaraborg, Chalmers tekniska högskola, Market Place Borås, Sveriges Arkitekter, Västra Götalandsregionens Idrottsförbund, Interior Cluster Sweden, Studieförbundet Västra Götaland och Föreningen Göteborgspriset för Hållbar Utveckling.

Utöver projektmedlen har verksamhetsbidrag från 2020 gått till Science Park Borås samt WINWIN Gothenburg Sustainability Award. För 2020 uppgår verksamhetsbidraget till 1,8 mnkr.

Ett textil- och möbelteam inom regional utveckling

Programmet för cirkulärt mode är det enda av de 12 utvärderade programmen som enbart finansieras av miljönämnden. För att få en tvärspektoriell koppling inom regional utveckling beskriver programansvarig att hen bildade ett textil- och möbelteam tillsammans med handläggare inom KKN och inom kompetensområdet. Teamet har fungerat som ett

¹ Namn i beslutet är Body & Space – plattform för cirkulärt mode och hållbara miljöer.

bullplank och ett forum för erfarenhetsutbyte. Projektansökningar föregås oftast av en diskussion med de berörda aktörerna i branschen.

Kunskap om programmet

I projektägarnas enkätsvar är det alla utom en som känner till att deras projekt har beviljats medel från Västra Götalandsregionens program för cirkulärt mode och hållbara miljöer 2017-2020. De två som motiverar är dock inte helt tydliga i att de har kunskap om själva programmet. En uttrycker sig:

"Jag vet att ni har ett sådant program och det känns ju väldigt relevant att vi är del av det om jag skulle gissa vilket av era program vårt projekt var del av."

Svaren kopplat till hur väl de känner till programmet varierar men det är en tyngdpunkt på att känna mindre till det. På den möjliga skalan 1-7 där 7 är har mycket god kännedom om programmet och dess innehåll samt 1 känner inte till det alls så svarar tre respondenter mittenalternativet (4), därtill var det två som svarade lägre än 4 och en som svarade högre än 4. Kännedomen om programmet kom i huvudsak genom kontakter med handläggare vid VGR. Det var fem av sex som svarade detta.

Programmet av betydelse för branschen och ett tydliggörande gentemot beslutsfattare

Programansvarig bedömer att programmet varit avgörande för många av de satsningar som genomförts inom området cirkulärt mode, som annars troligtvis kunde ha hamnat mellan stolarna. Att det varit en uttalad prioritering via programmet har haft stor betydelse för exempelvis möbelbranschen som till största delen består av småföretagare och som inte har någon specifik science park att vända sig till.

De signaler som programansvarig fått från politikerna är att programmet skapar en trygghet och en tydlighet i vad som prioriteras från VGR:s håll inom cirkulärt mode och hållbara miljöer. Även om insatserna skulle paketeras på något annat sätt är bedömningen att det behövs en klar bild över vad som ska prioriteras.

Det faktum att projektet ingått i programmet för cirkulärt mode har enligt merparten av de projektägare som svarat på enkäten haft betydelse för genomförande och resultat. Samtidigt är det vissa som menar att det delvis eller inte alls haft någon påverkan. I kommentarerna lyfts fördelen med att känna till aktörer som verkar inom samma område och se hur insatserna kan komplettera varandra.

"Genom att det är ett program så blir projekten inte så spretiga utan följer mer en röd tråd. Då är det lättare att ens egna projekt går att forma så att det passar in och kompletterar de andra projekten. Ett bra sätt att arbeta på."

Träffar med projektägare via Circular hub

Enligt programansvarig har projektägare och andra aktörer inom cirkulärt mode och hållbara miljöer träffats via plattformen *Circular hub* som arrangerat flera workshops för cirkulär affärsutveckling. Förhoppningen har varit att aktörerna ska kunna inspireras av varandras drivkrafter och hitta synergieffekter mellan exempelvis textilindustrin och möbelbranschen.

I projektägarnas enkätsvar är det ungefär två tredjedelar som anger att de under projektets genomförande varit i kontakt med andra projektägare inom samma program. Men ingen har enligt enkätsvaren använt programmet som en del i att sprida information om projektet.

”Ett sätt att arbeta är att få information om de andra projekten och diskutera erfarenheter och också synergier. Vi har samkört vissa delar som båda projekten ”tjänade” på.”

Önskemål om framtida dialog internt – projektägare nöjda med programformen

Programmet för cirkulärt mode har, enligt ansvarig tjänsteperson, gjort skillnad eftersom VGR därigenom vågade driva på utvecklingen av en bransch som då var relativt omogen, utan starka FoU-resurser eller koppling till innovationssystemet. När det gäller projektägarna som svarat på enkäten anser en övervägande del att programformen är ett bra sätt att organisera insatser inom prioriterade områden. I kommentarerna lyfts bland annat önskemål om samordning med närliggande regioners program samt mer information till projektägare. Någon nämner att programmen är ett bra sätt att samla insatser, men även kan utgöra en begränsning, då de (goda) projektidéer som inte platsar däri prioriteras bort.

”Hade gärna fått vara tydligare att man var del i ett program och vilka andra som var del i samma.”

De flesta projektägare nöjda i kontakten med Västra Götalandsregionen

Merparten anger att de är nöjda med ansökningsprocessen och den vägledning de fick i det skedet. Flera motiverar sina svar med att de upplevt ett smidigt och kompetent bemötande av handläggare och ekonomer. Dock framförs önskemål om att process och blanketter kunde vara mer samordnade med Tillväxtverkets, för att underlätta för samfinansierade projekt. När det gäller rapportering och även vägledning under projektets genomförande visar enkätsvaren jämförelsevis på en något sämre nöjdhet. Försvårande omständigheter som nämns är att projektbidraget utgör en specifik finansieringsandel samt tung administration avseende redovisning av overhead-kostnader.

3. Måluppfyllelse och resultat

Målen i programmet är av inriktningskaraktär där insatser ska bidra inom insatsområdena *produkt- och affärsutveckling för en cirkulär ekonomi, kompetensutveckling och innovationer för framtidens hållbara miljöer samt hållbar handel.*

Projekten bidrar till programmets målsättning

Att frågan om cirkulär ekonomi har vuxit över tid är, enligt programansvarig, ett bevis på att programmet låg rätt i tid. Sedan är det som för många program svårt att visa på om det är programmets förtjänst eller inte. Utöver miljönämndens insatser inom programmet pågår andra satsningar med betydelse för området, till exempel regionutvecklingsnämndens satsningar på Modeinkubatorn, Smart Textiles och Science Park Borås.

I enkätsvaren framgår att fem av sex svarande anser att projektet bidragit till programmets mål medan en anger vet inte / har ingen åsikt. De få kommentarer som lyfts handlar projektens bäring på frågan, bland annat:

”Resultaten ska accelerera innovationskraften inom möbel och inredningsbranschen samt leda till projekt på nationell nivå 2021-2027. Stor

del av svensk möbelindustri ligger i de närliggande regionerna Jönköping och Kronoberg varför ökad samverkan behövs för att bidra till programmets mål.”

Av de svarande är det endast tre som hade avslutat sitt projekt. Dessa angav att de delvis nått sin förväntade målsättning. En utpekad svårighet för att nå hela vägen är förra årets pandemi. Merparten anser att deras projekt har bidragit till långsiktiga och bärkraftiga effekter. Av sex respondenter svarade fyra ja på den frågan medan två svarade vet inte/ingen åsikt. Motiveringarna handlar bland annat om ökad kunskap samt nyttiggörande av forskning.

”Genom kunskapshöjning hos både företag och enskilda konsumenter.”

För att visa på ett programs betydelse är frågan om projekt ändå skulle ha ägt rum utan finansiering intressant. Fem av de som svarade på enkäten gör bedömningen att de inte skulle ha genomfört projektet utan stöd från programmet, medan en svarade vet inte/har ingen åsikt. En kommentar rör att det kanske hade gått att få in en annan finansiär men att det då hade tagit tid. Det finns också en aspekt som lyfts kopplat till finansiering:

”Klusterorganisationen behöver projektfinansiering för att rekrytera resurser för att driva och genomföra projekt.”

Design har blivit än viktigare över tid

Cirkulär ekonomi har enligt programansvarig tidigare ofta relaterats till avfall utifrån frågan hur vi kan använda avfallet som ny råvara. Hen lyfter att problemet snarare är den stora förbrukningen av naturresurser där material måste få en lång livslängd utan att tappa i värde. Då flyttas fokus från avfall till design och produktutveckling eftersom det är här 80 procent av produktens funktion beslutas. När det blev tydligt att detta var ett betydelsefullt område har medel lagts där. Inom det insatsområdet har programmet nått mest framgång och bedömningen är att programmet har nått fram.

Inom avfall är programansvarigs bedömning att det finns mycket andra medel i samhället. Inom ramen för programmet har man dock lagt medel på återbruk. Här har Science Park Borås varit central. Det finns, enligt programansvarig, exempel på företag som är lokaliserade i Stockholm som har kontakt med SPB utifrån hur man kan uppdatera och hur man kan tänka. Det blir en prototypverkstad som andra kan använda.

I enkäten frågar vi om respondentens bedömning var geografiskt projektet har gett resultat, hälften svarar regionalt och resten nationellt.

Möbelbranschen ett område där det återstår arbete

Programansvarig lyfter att det inom möbelbranschen inte finns någon utpekad FoU-aktör även om IDC Skaraborg arbetar med frågan. Inom ramen för programmet har därför dialoger med trä- och möbelindustrin genomförts. De vill jobba med cirkulär ekonomi men framförallt utifrån lagfrågan. Vidare är programansvarigs bedömning att det behövs ett kompetenslyft inom bland annat digitalisering vad gäller företagen inom möbelbranschen.

Kompetensfrågan har dock ingen tydlig del av programmet som enligt programansvarig grundar sig i att programmet endast är antaget av miljönämnden.

Regionen som organisation har en ambition att ställa om till cirkulära möbelflöden och lagt ett förslag att minska inköpen med 25 procent till förmån för renovering.. Trenden bedöms gå snabbt men en minskning av nyinköp behövs. Det innebär även att möbelbranschen behöver ändras och produkterna måste kunna användas en längre tid. Västra Götalandsregionen har medverkat i projektet *Affärsmodellsinnovation för cirkulära möbelflöden* som finansieras från Vinnovas program för utmaningsdriven innovation (UDI). Det är ett projekt som initierades från Västra Götalandsregionen och omfattar stora delar av möbelbranschen och flera regioner med ambitionen att ställa om till cirkulär ekonomi.

Utvecklingspotential finns kopplat till handel

Ett annat område som har varit svårtutvecklat är handeln. Det är viktig del tillsammans med konsumtion vad gäller textil och miljö. Där finns enligt programansvarig en viss utvecklingspotential vad gäller affärsmodeller, även om pandemin under 2020 har tvingat fram en utveckling samt att konsumenterna har gått före. Nu har Svensk Handel och Teko gått samman och sökt ESF-medel, vilket den programansvarige ser som en möjlighet för branschen att ställa om. Genom att textilbranschen börjar ställa om ser även övriga branschen detta. Under 2019 togs rapporten ”Möt framtidens hållbara konsumenter”² fram av Västra Götalandsregionen och Science Park Borås i samarbete med Kairos Future som grund för affärsutveckling i handeln som en del av Klimat 2030.

Re:textiles ett viktigt projekt med fokus på modeföretagen

Det absolut viktigaste projektet för programmet är Re:textile. De har ett arbetssätt som enligt programansvarig varit oerhört framgångsrikt genom ett nära samarbete mellan forskare och affärsutvecklare för att snabbare se affärspotentialen i forskningen. De har inom projektet gjort ”feasability studies” som sedan har testats i intresserade modeföretag. Det innebär att flera test-case skapas som i sin tur sedan går tillbaka till forskningen. Projektet är enligt programansvarig ett exempel där forskningen når ut till näringslivet.

Ett annat projekt med fokus på mode som programansvarig lyfter fram är F/ACT Movement. Inom projektet fokuserar man på konsumenten. Det startade som ett regionalt projekt men genomförs nu nationellt. De stora aktörerna för området är med och även H&M och startup företag i Stockholm. Kopplat till detta lyfter programansvarig att det finns signaler att stockholmsföretagen kommer till Borås för att testa och utveckla som de sedan kommersialiserar i Stockholm.

Science Park Borås – en viktig aktör för företagen och området

Under 2019 utvärderades Science Park Borås³. Fokus på utvärderingen var verksamheten i stort men inom ramen för verksamheten återfinns bland annat Re:Textiles som är en del av det cirkulära programmet vilket gör att resultaten är intressanta. Som även framgick tidigare är SPB den aktör som erhållit mer än 50 procent av de medel som tilldelats. De har även erhållit nationella medel som inte ingår i programmet.

Utvärderarna lyfter att just SPB har blivit en viktig i aktör i Boråsregionens industri kring innovativa lösningar för textilier och cirkulär ekonomi kopplat till textilindustrin. Enligt utvärderarna uppger att en stor majoritet av de företag de talat med har haft samarbeten

² [mot-framtidens-hallbara-konsumenter.pdf](#)

³ VGR Analys 2019:42. Utvärderingen genomfördes av Sweco Society AB på uppdrag av Västra Götalandsregionen (RUN 2019-00097)

med SPB som har varit strategiskt viktiga. Det stöd som SPB bidrar med är dock i många fall svåra för deltagarna att bedöma vilka resultat som samarbetena lett till och, om det är möjligt, i vilken utsträckning de resultat som uppnåtts är hållbara. Vissa deltagarorganisationer har fått nya kunder och affärskontakter, vars lönsamhet kan utvärderas först på längre sikt. Andra har fått hjälp med nya affärsmodeller och liknande, men dessa befinner sig ofta i en utvecklingsfas och ännu inte implementerats. De tydligaste rollerna som SPB enligt utvärderingen tar är som kompetent partner, koordinator, projektledare och inspiratör.

Den kompetens och det kontaktnät som SPB har med andra kompetenta parter har enligt utvärderingen bidragit till att deltagarorganisationerna fått hjälp till att utveckla nya produkter och tjänster, främst kopplat till cirkulära och hållbara metoder inom textilindustrin. I utvärderingen lyfts exempel på företag som med stöd av SPB har kunnat utveckla prototyper av framtida produkter, införande av cirkulärt system och teknisk och juridisk hjälp att starta upp en digital cirkulär plattform för tyg.

Som koordinator har SPB enligt utvärderingen varit en sammanhållande aktör lokalt, regionalt och till viss del även nationellt och internationellt. Inom detta arbete erbjuds företag en arena att knyta kontakter och fördjupa befintliga samarbeten. Det handlar både om företag till företag och mellan företag och akademi. I utvärderingen lyfts att en deltagare uttryckt det att ”genom SPB kan innovativa och hållbarhetssträvande företag träffas på ”neutral mark” utan att hindras av känslan av konkurrens”, något som bedöms gynna branschen, både ekonomiskt och hållbarhetsmässigt.

SPB initierar, söker och leder också många och stora projekt. I utvärderingen lyfts att innovationsverksamhet i tidiga faser inte kan bekostas av enskilda företag, och det gäller särskilt i mode- och textilbranschen där företagen har små marginaler och är ovana vid mer grundläggande innovation. Och då det som i SPB:s fall handlar om innovation för hållbarhet, som enligt utvärderarna är mer radikal och genomgripande, och som företagen oftast inser att de har behov av, men har svårt att hantera eftersom de saknar överblick och resurser. Slutligen i rollen som inspiratör handlar det om att driva utvecklingen framåt och inspirera deltagarorganisationerna att ”höja ribban” för hur man arbetar med hållbarhet och innovativa arbetssätt.

Andra resultat som utvärderingen också lyfter fram men som inte har med företagen att göra är till exempel att SPB bedöms locka kompetens och verksamheter till Boråsregionen. Ett konkret exempel som lyfts är ett småföretag i Göteborg som förlagt sin produktion i Borås eftersom företaget samarbetat med SPB och uppfattade närheten till SPB som positiv för produktionen. I linje med detta lyfts också att SPBs verksamhet bidrar till att regionen marknadsför som en region med kunskap och kompetens inom hållbarhet kopplat till textilindustrin. Ett exempel här är ju regeringens satsning på nationell samverkansplattform för hållbar svensk textil och mode på Högskolan i Borås. Slutligen bedöms SPB bidra till att attrahera projektmedel till andra organisationer, till exempel lyfts att SPB ansvarade för en ansökan som innebar att Inkubatorn i Borås fick projektmedel på flera miljoner kronor.

Indikatorutfall

Per december 2020 har tio projekt avslutats. Tabellen nedan visar på utfall av indikatorer i avslutade projekt. Tabellen visar att utfallet ligger i linje med eller överstiger det förväntade resultatet. Utöver nedan lyfts att avslutade även har rapporterat 26 nätverk eller samverkansprojekt där förväntat resultat är 30, 456 företag och organisationer i

kompetenshöjande aktiviteter inom miljöområdet där förväntat resultat är 266 och 54 individer som medverkat i kompetenshöjande aktiviteter inom miljöområdet där förväntat resultat var 0.

Tabell 1: Utfall av VG2020-indikatorer i avslutade projekt

Indikatorer	Förväntat resultat			Utfall		
	Kvinnor	Män	Total	Kvinnor	Män	Totalt
Antal privata och/eller offentliga företag och organisationer som samverkar			40			97
Antal affärsmodeller			3			3
Antal innovations- och demonstrationsprojekt			1			1
Antal nya metoder, verktyg och arbetssätt			5			10